

заповеди [берати²⁵], са освободени от служене в крепости и от [държавна] работа, плащат само императорски харадж. Те не плащат авариз-идивание (извънредни данъци), испендже и други рюсум-и йорфие (обичайни данъци)".

Започналият от времето на Мурад I (1362-1389) процес за набиране на войници за пехотната войска поставя началото на формирането на т.нар. еничарски корпус – османската постоянно платена пехота²⁶. В средата на XV век рекрутите за този корпус започват да се събират от немюсюлманското население на империята чрез „кръвния данък“ (девширме). В официалната документация от това време не се отбелязва специално, че циганите подлежат на облагане с този данък – вземане на млади момчета от семействата им и обучавани за бъдещи еничари. Въпреки това са запазени исторически свидетелства, които показват отделни случаи как покорените балкански народи използват различни способности, за да предават на османската власт цигански момчета вместо своите деца. Ето защо в редица султански наредби се посочва, че този, който се опитва да скрие своите деца и ги подменя с цигански, ще бъде наказван със смърт.

В действащата армия циганите се привличат чрез оджаците – организирани данъчни единици на населението с военни задължения. По сведения от 1566 г. една част от оджаците на т.нар. юруци включват и цигани мюсюлмани.

Според английския дипломат Пол Рико²⁷ през XVII век в Османската империя има между 4721 и 5000 оджака, от които 521 се рекрутират от цигани (един оджак включва между 24 и 30 човека). Всяка година в редовната армия се включват пет оджака на всеки 30, а останалите 25 осигуряват помощни дейности в тила на армията. Ако всички тези цифри са поне приблизително точни, то в османската армия през XVI и XVII век участват под различни форми от 15 до 20 хиляди цигани. Тази практика на включване на циганите се запазва и през XVIII век (Кръстев 2009-а: 34, 37).

Наред с мъжете, които изпълняват своите военни задължения към властта, са и жените и децата. „Жеравненският войниклък е траял скоро до Освобождението, обаче бил упражняван вече не от българи, а от цигани. Ежегодно по пътя за Цариград те са минавали през Сливен заедно с децата и жените си и отивали „на война"... Начело с войводата си, по-късно наречен черибаша, войнишката чета излизала под развяно знаме, вред свирни и игри, сбирала е подаръци от българи и турци

²⁵ берат – султански указ или грамота за назначаване на служба

²⁶ еничарски корпус – елитни войскове части, подчинени пряко на султана, впоследствие натоварени и с определени административни функции

²⁷ Пол Рико е автор на три крупни изследвания за Османската империя. Най-известни са трудовете му „Сегашното състояние на Османската империя“ (1668 г., Лондон) и „Сегашното състояние на гръцката и арменската църква в Османската империя“ (1679 г., Лондон).